

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра конституційного і муніципального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН
“ 31 ” 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	29 Міжнародні відносини
спеціальність	293 Міжнародне право
освітня програма	293 Міжнародне право
вид дисципліни:	вибіркова
факультет	юридичний

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

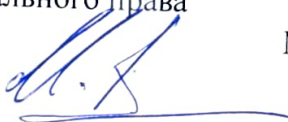
Протокол № 1 від «31» серпня 2023 року

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Л. М. Гришко, к.ю.н., доцент кафедри конституційного і муніципального права

Програму схвалено на засіданні кафедри конституційного і муніципального права

Протокол від «31» серпня 2023 року № 11

Завідувач кафедри
конституційного і муніципального права

Марк ВОРОНОВ

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми 293 Міжнародне право

Гарант освітньої професійної програми

Олександр ГАВРИЛЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародно-правове забезпечення міграційних процесів» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення з міжнародно-правовим регулюванням міграційних процесів, формами та принципами міжнародного співробітництва держав у сфері міграції населення, теоретичними та практичними питаннями, пов'язаними з вимушеною міграцією населення та формування у студентів здатності розв'язувати комплексні проблеми у сфері міграції населення на основі внутрішньодержавного права України та зарубіжних країн, міжнародних угод універсального та регіонального характеру у сфері регулювання вимушеної міграції населення.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних і спеціальних компетентностей:

ЗК-1 знання та розуміння предметної галузі, усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії;

ЗК-3 здатність в умовах розвитку правової науки і державної політики вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, уміння набувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційно-освітні технології;

ЗК-4 володіння навичками тлумачення, розуміння та застосування наукової термінології щодо свободи пересування;

ЗК-6 здатність проводити самостійне, організувати індивідуальне й колективне наукові дослідження щодо забезпечення права на свободу пересування, міграцію, самостійно формулювати завдання та складати план дослідження, підбирати й упорядковувати нормативно-правові та наукові джерела, оформлювати результати наукової діяльності, зокрема створювати якісні наукові тексти, що можуть бути опубліковані у фахових виданнях;

ЗК-7 уміння вести наукову дискусію та спір щодо міжнародно-правового та національного забезпечення міграційних процесів, відстоювати власні погляди в максимально ефективній, переконливій, коректній і тактовній формі, інтелектуальна чесність і вміння працювати з критикою;

ЗК- 10 навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для набуття знань та умінь у сфері правового забезпечення міграційних процесів.

СК-1 уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички в галузі міжнародного права на практиці, здатність розробляти проекти актів нормативного та індивідуального характеру;

СК-2 здатність кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові та національні акти у різних сферах юридичної діяльності, вміння реалізовувати матеріальні й процесуальні норми у професійній діяльності;

СК-3 здатність забезпечувати дотримання вимог міжнародного та національного права, міжнародні зобов'язання України;

СК-4 здатність кваліфіковано тлумачити та застосовувати міжнародно-правові та національні акти та надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з питань міграції;

СК-6 вміння аналізувати й реалізовувати в професійній діяльності управлінські інновації, забезпечувати дотримання міжнародно-правових стандартів та національного законодавства у професійній діяльності;

СК-7 здатність кваліфіковано здійснювати наукові дослідження в у сфері міжнародно-правового забезпечення міграційних процесів.

1.3. Кількість кредитів

4

1.4. Загальна кількість годин

120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
24 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	4 год.
Контрольна робота	
1	1
Самостійна робота	
84 год.	112 год.
Індивідуальна робота	
-	-
Форма контролю	
залік	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, в результаті вивчення дисципліни «Міжнародно-правове забезпечення міграційних процесів» студенти мають досягти таких програмних результатів:

ПРН 1 Оцінювати природу та характер та регуляторний потенціал міжнародного права; виявляти розуміння меж та механізмів його правового регулювання.

ПРН 2 Розуміє взаємодію міжнародного права з національним законодавством держав, процедуру імплементації міжнародних норм у законодавство України;

ПРН 3 Може оперувати міжнародно-правовими поняттями і категоріями, міжнародно-правовими стандартами та способами їх імплементації в національне законодавство;

ПРН 5 Усвідомлює концепцію юрисдикції в міжнародному праві;

ПРН 6 Знає галузі міжнародного права; може назвати міжнародно-правові поняття і категорії, міжнародно-правові стандарти та способи їх імплементації в Україні;

ПРН 8 Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 9 Усвідомлює юридичне і політичне значення міжнародного права для національної правової системи; систему міжнародного права, методи і зміст правового регулювання в різних галузях міжнародного права;

ПРН 14 Володіє навичками усного та письмового ділового спілкування, виконання наукових досліджень з міжнародно-правової тематики, постановки проблем у сфері професійної діяльності та пошуку алгоритму їхнього вирішення;

ПРН 15 Здатний складати документи міжнародного офіційного листування; готувати обґрунтовані відповіді на звернення з міжнародно-правових питань;

ПРН 17 Здійснює довідково-інформаційну роботу з міжнародно-правових питань та міжнародних договорів із застосуванням технічних засобів, а також організує облік чинних міжнародно-правових актів;

ПРН 18 Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема № 1. Поняття, зміст та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання

Поняття та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання в системі прав людини. Зміст права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. «Свобода пересування», «вільний вибір місця проживання чи перебування», «місце перебування» та «місце проживання» за законодавством України.

Закріплення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання законодавством України. Конституційні гарантії забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання, права залишати територію України.

Підстави та порядок в'їзду на територію України та виїзду за її межі. Порядок перетинання громадянами України державного кордону. Порядок залишення території України громадянами України. Здійснення батьками дитини її права на свободу пересування. Обмеження права на свободу пересування. Обмеження права на виїзд громадян України в умовах воєнного стану. Неприпустимість обмеження права на в'їзд громадян на територію України. Право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в умовах воєнного стану.

Закріплення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання міжнародно-правовими актами.

Зарубіжний досвід закріплення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Зарубіжні конституції про свободу пересування. Гарантії, що передбачені конституціями зарубіжних країн для забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання. Гарантії права на в'їзд до держави громадянства. Особливості регулювання права на в'їзд та виїзд у зарубіжних країнах.

Актуальні питання імплементації міжнародних стандартів у сфері забезпечення права на свободу пересування.

Тема № 2. Міжнародні стандарти та інститути у сфері міграції

Історичні передумови прийняття міжнародних актів у сфері міграції. Поняття «міграційні процеси», «міграція», «переміщена особа».

Джерела міжнародно-правового регулювання міграції. Документи і механізми, розроблені ООН. Міжнародно-правові документи в галузі прав людини. Міжнародні норми міграції та міжнародно-правові документи.

Доктрина міжнародного права щодо переміщених осіб в аспекті прав людини. Класифікація мігрантів. Вразливі категорії мігрантів.

Керівні принципи з питань переміщення осіб всередині країни як відображення норм міжнародного права. Права мігрантів в загальному контексті прав людини і прав негромадян. Стандарти в межах ООН. Міжнародна організація праці. Група з проблем глобальної міграції. Механізм «Мережа ООН з питань міграції». Комітет із захисту прав всіх трудящих-мігрантів. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. Роль ОБСЄ у реалізації міжнародних стандартів щодо захисту внутрішньо переміщених осіб. Регулювання міграційних процесів на рівні Ради Європи. Практика ЄСПЛ у сфері захисту прав мігрантів. Роль Африканського Союзу у становленні регіонального підходу щодо внутрішньо переміщених осіб.

Міжнародна організація з питань міграції як провідна міжурядова організація в галузі міграції. Статут міжнародної організації з міграції 1951 р. Цілі та функції. Органи. Правовий статус організації. МОМ в Україні: основні напрямки діяльності.

Тема № 3. Правовий статус мігрантів за законодавством України, США та Канади

Поняття та зміст еміграції. Причини та види еміграції. Документи, що посвідчують особу та дають їй право на перетин державного кордону. Загальна характеристика віз, їх категорії та види.

Гарантії прав та свобод іноземців в Україні. Обов'язки іноземців в Україні. Категорії іноземців. Нормативно-правовий статус іммігранта. Імміграція, порядок в'їзду та виїзду іммігрантів в Україну, видворення за межі України. Квота імміграції в Україну. Особи, яким може бути надано дозвіл на імміграцію поза квотою Строки перебування іноземців в Україні. Підстави і порядок продовження строку перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства. Примусове видворення іноземців та осіб без громадянства. Добровільне повернення іноземців та осіб без громадянства.

Міграційний статус особи в Сполучених Штатах Америки. Акт про міграцію 1990 р. Закон «Про гідність» 2023 р. Міграційна система США. Принципи міграційної системи США. Сімейна міграція. Імміграція на основі працевлаштування. Квота міграції в США. Біженці та шукачі притулку. Програма США щодо «багатоманітності» віз. Інші форми гуманітарної допомоги в США. Набуття громадянства США.

Міграційний статус особи в Канаді. Закон про міграцію та захист біженців 2001 р. Класифікація статусу мігранта в Канаді. Міграція та громадянство: класифікація категорій осіб. Міграційні програми Канади. Міграція та етнокультурна багатоманітність Канади.

Тема 4. Правове становище переміщених осіб: досвід Європейського Союзу та Україна

Сутнісний зміст прав людини та права внутрішньо переміщених осіб. Принцип заборони дискримінації та забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб. Особливості правового становища внутрішньо переміщених осіб.

Правове регулювання міграції Європейського Союзу. Основні нормативно-правові акти міграційного законодавства Європейського Союзу.

Свобода пересування осіб в ЄС. Система прав та свобод внутрішньо переміщених осіб: досвід ЄС та Україна. Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб. Статус тимчасового захисту ЄС. Права відповідно до статусу тимчасового захисту. Керівні вказівки для країн ЄС щодо громадян України, які одержали статус тимчасового захисту.

Державна міграційна політика України. Міграційні процеси в Україні: поняття, сутність, перспективи розвитку. Законодавство України про внутрішньо переміщених осіб. Поняття внутрішньо переміщеної особи. Гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Захист від примусового внутрішнього переміщення та примусового повернення на попереднє місце проживання. Забезпечення виборчих прав внутрішньо

переміщених осіб. Права внутрішньо переміщених осіб. Заборона дискримінації. Підстави для скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та внесення відомостей про це в Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб. Міжнародне співробітництво з проблем внутрішньо переміщених осіб.

Тема № 5. Особливості забезпечення прав та свобод біженців та осіб які потребують додаткового чи тимчасового захисту

Вимушена міграція. Біженці. Міжнародно-правове забезпечення міграції людей з метою набуття захисту у вигляді статусу біженця чи особи, яка потребує тимчасового чи додаткового захисту. Підстави ненадання статусу біженця за нормами міжнародного права. Право притулку. Міжнародно-правові наслідки надання притулку.

Міжнародно-правовий режим біженців і вимушених переселенців. Міжнародні договори про статус біженців. Діяльність Верховного Комісара ООН у справах біженців.

Конституційно-правове регулювання статусу біженців та осіб, які потребують тимчасового чи додаткового захисту. Особа, яка потребує додаткового захисту. Заборона вислання або примусового повернення. Порядок звернення особи із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Умови, за яких особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Прийняття рішення за заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Втрата і позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Оскарження рішень щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового захисту.

Права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Правовий статус осіб, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту. Права особи, яку визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Обов'язки особи, яку визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Права та обов'язки особи, якій відмовлено в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також яка втратила чи позбавлена статусу біженця або додаткового захисту.

Підстави і строк надання тимчасового захисту. Правовий статус осіб, яким надано тимчасовий захист. Права осіб, яким надано тимчасовий захист. Обов'язки осіб, яким надано тимчасовий захист. Документ, що посвідчує надання іноземцям та особам без громадянства тимчасового захисту. Припинення тимчасового захисту. Підстави для позбавлення тимчасового захисту в індивідуальному порядку.

Повноваження органів виконавчої влади, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних із біженцями та особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.

Тема № 6. Особливості забезпечення прав та свобод жінок та дітей в умовах міграції

Міжнародно-правове забезпечення прав жінок та дітей в умовах міграції. Переміщення неповнолітніх осіб в актах ОБСЄ. Право на вільне пересування. Заборона дискримінації за статтю. Гарантії забезпечення прав жінок та дітей в умовах міграції. Дитина розлучена із сім'єю. Гарантії для дітей розлучених з сім'ями. Міграція з метою возз'єднання сім'ї. Переваги для жінок і дітей. Особливі гарантії права на харчування для жінок та дітей. Захист прав дітей під час війни і в післявоєнний період в Україні в аспекті міграційних процесів. Запобігання сексуальній експлуатації дітей та сексуальному насильству щодо дітей у кризових та надзвичайних ситуаціях.

Міжнародно-правові засади протидії торгівлі людьми та міграційні процеси. Контрабанда людьми та права людини. Попередження торгівлі дітьми. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії 2000 р. Торгівля жінками як прояв «білого рабства». Конвенція ООН про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацію проституцією третіми особами 1949 р. Заходи щодо протидії торгівлі людьми. Додаткова конвенція про усунення рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства: міжнародний документ 1957 р. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми 2005 р.

Державна міграційна політика і права жінок та дітей. Законодавство зарубіжних країн щодо забезпечення прав та свобод жінок-мігрантів та дітей-мігрантів.

Тема № 7. Національні та міжнародні механізми забезпечення трудової міграції

Поняття трудової міграції. Право на працю та трудова міграція. Трудова мобільність працівників. Міграція певних професій. Міграція медичного персоналу. Трудова міграція в умовах воєнного стану. Проблема незаконного найму мігрантів. Права та свободи трудових мігрантів. Соціальних захист трудових мігрантів.

Зміст права на працю за міжнародно-правовими нормами. Мінімальні умови, якими повинні користуватися працівники-мігранти під час своєї поїздки та прибуття на місце. Рівність можливостей та ставлення. Право на соціальне забезпечення. Право на оплату праці. Право на членство в профспілках. Право на точність та достовірність інформації щодо трудової міграції. Недискримінація та рівні можливості для працівників-мігрантів. Гарантії прав та свобод трудящих-мігрантів та членів їх сімей.

Міжнародно-правове регулювання трудової міграції. Стандарти Міжнародної організації праці у сфері прав та свобод мігрантів-трудящих.

Правове регулювання трудової міграції в Україні. Актуальні питання трудової еміграції громадян України. Соціальний захист трудових мігрантів у країнах ЄС та в Україні. Правове регулювання трудової міграції в зарубіжних країнах.

Особливості забезпечення освітньо-наукової міграції. Поняття інтелектуальної міграції як виду трудової міграції. Інтелектуальна міграція українців на рубежі ХХ-ХХІ століть: масштаби та основні характеристики явища. Особливості освітньої міграції на прикладі України і країн Європейського Союзу. Сучасний стан інтелектуальної міграції. Освітня міграція та академічна мобільність. Наукова міграція. Поняття освітньої міграції. Освітня міграція в Україні. Особливості забезпечення освітньої міграції в умовах воєнного стану. Міграція студентів в умовах воєнного стану.

Міжнародно-правове забезпечення освітньої міграції. Освітня міграція в світі. Міграційна політика у сфері освіти.

Тема № 8. Міжнародно-правове та національне забезпечення туризму

Міжнародне регулювання туристичної діяльності. Міжнародне регулювання статусу туриста. Глобальний етичний кодекс туризму 1999 р. Роль туризму у взаєморозумінні та повазі між народами. Обов'язки учасників туристичного процесу. Право на туризм. Свобода туристичних поїздок. Права працівників та підприємців туристичної індустрії.

Роль Всесвітньої організації туризму у сфері розвитку туризму.

Тема № 9. Забезпечення кліматичної та екологічної міграції в сучасному світі

Кліматичні міграції. Епізодична міграція. Екологічні біженці. Екологічна міграція. Екологічна міграція та глобальне потепління. «Екологічно переміщені» як особи, що потребують додаткового захисту. Забезпечення права на інформацію про стан навколишнього природного середовища в умовах міграції.

Шість основних факторів екологічної міграції ООН. Кіотський протокол (Кіото-1, Кіото-2) та Паризька кліматична угода (2016 р.) про міграційні процеси.

Проблеми міжнародно-правового забезпечення кліматичної та екологічної міграції. Внутрішньодержавне забезпечення екологічної, кліматичної міграції.

Тема № 10. Конституційно-правові засади забезпечення прав громадян за кордоном

Принцип піклування про українців за кордоном. Конституційно-правові засади забезпечення прав громадян за кордоном. Добровільна і вимушена міграція та зв'язок з державою громадянства. Конституційно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають за кордоном. Нормативні основи конституційно-правового забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають за кордоном. Інституційні основи конституційно-правового забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають за кордоном. Процесуальні основи конституційно-правового забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають за кордоном. Особливості правового статусу громадян, які постійно проживають за кордоном.

Досвід зарубіжних держав щодо забезпечення прав і свобод своїх громадян (підданих), які перебувають за кордоном. Зарубіжний досвід закріплення принципу піклування про громадян за кордоном. Основні засади законодавства держав-членів ЄС щодо політики забезпечення прав громадян за кордоном. Інститут громадянства ЄС.

Тема № 11. Забезпечення міграційних процесів в умовах війни

Міжнародно-правове забезпечення міграційних процесів під час війни. Міграційні процеси в Україні: загрози в умовах російсько-української війни. Особливості забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в умовах надзвичайного чи воєнного станів. Забезпечення міграції в умовах війни в Україні. Евакуація громадян з тимчасово окупованих територій в умовах воєнного стану. Особливості обмеження свободи пересування в умовах дії воєнного стану.

Зарубіжний досвід забезпечення міграції в умовах внутрішньодержавного чи міжнародного конфлікту. Зарубіжний досвід забезпечення міграції в умовах дії воєнного стану. Правове регулювання обмеження права на свободу пересування в умовах воєнного стану в державах Європи та Азії.

Тема 12. Запобігання нелегальній міграції

Нелегальна міграція: концептуальні підходи, категорії. Поняття та види нелегальної міграції. Ознаки нелегального мігранта.

Міжнародно-правове запобігання нелегальній міграції. Поняття та зміст механізму протидії нелегальній міграції. Суб'єкти протидії нелегальній міграції: поняття та види.

Торгівля людьми, як прояв нелегальної міграції. Протоколи до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. про поділ нелегальної міграції на «контрабанду людей», «торгівлю людьми» або трафік з метою експлуатації. Базові права, які порушуються внаслідок торгівлі людьми.

Нелегальне переміщення мігрантів та незаконне перебування як кримінальний злочин міжнародно-правової ваги. Напрями вдосконалення боротьби з нелегальною міграцією. Використання міжурядових механізмів, розроблених міжнародною Конференцією з питань боротьби проти неконтрольованої нелегальної міграції.

Співпраця в рамках ООН. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері протидії нелегальній міграції. Інститути Європейського Союзу протидії нелегальній міграції. Роль Ради Європи в протидії нелегальній міграції.

Заходи запобігання нелегальній міграції, що передбачено законодавством України та зарубіжних країн. Досвід Європейського Союзу і США в протидії нелегальній міграції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема № 1. Поняття, зміст та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання	11	2	2			7	11	2				9
Тема № 2. Міжнародні стандарти та інститути у сфері міграції	9	2				7	10					10
Тема № 3. Правовий статус мігрантів за законодавством України, США та Канади	11	2	2			7	10					10
Тема 4. Правове становище переміщених осіб: досвід Європейського Союзу та Україна	9	2	2			7	11	2				9
Тема № 5. Особливості забезпечення прав та свобод біженців та осіб які потребують додаткового чи тимчасового захисту	11	2	2			7	11		2			9
Тема № 6. Особливості забезпечення прав та свобод жінок та дітей в умовах міграції	9	2				7	10					10
Тема № 7. Національні та міжнародні механізми забезпечення	11	2				7	10					10

трудової міграції												
Тема № 8. Міжнародно-правове та національне забезпечення туризму	9	2				7	9					9
Тема № 9. Забезпечення кліматичної та екологічної міграції в сучасному світі	11	2	2			7	9					9
Тема № 10. Конституційно-правові засади забезпечення прав громадян за кордоном	9	2				7	10					10
Тема № 11. Забезпечення міграційних процесів в умовах війни	11	2	2			7	10		2			8
Тема № 12. Запобігання нелегальній міграції	9	2				7	9					9
Разом	120	24	12			84	120	4	4			112

4. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Поняття, зміст та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання	2	0
2	Правовий статус мігрантів за законодавством України, США та Канади	2	0
3	Правове становище переміщених осіб: досвід Європейського Союзу та Україна	2	0
4	Особливості забезпечення прав та свобод біженців та осіб які потребують додаткового чи тимчасового захисту	2	2
5	Забезпечення кліматичної та екологічної міграції в сучасному світі	2	0
6	Забезпечення міграційних процесів в умовах війни	2	2
Разом		12	4

5. Завдання для самостійної роботи

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема № 1. Поняття, зміст та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання	7	9
2.	Тема № 2. Міжнародні стандарти та інститути у сфері міграції	7	10
3.	Тема № 3. Правовий статус мігрантів за законодавством України, США та Канади	7	10
4.	Тема 4. Правове становище переміщених осіб: досвід Європейського Союзу та Україна	7	9
5.	Тема № 5. Особливості забезпечення прав та свобод біженців та осіб які потребують додаткового чи тимчасового захисту	7	9
6.	Тема № 6. Особливості забезпечення прав та свобод жінок та дітей в умовах міграції	7	10
7.	Тема № 7. Національні та міжнародні механізми забезпечення трудової міграції	7	10
8.	Тема № 8. Міжнародно-правове та національне забезпечення туризму	7	9
9.	Тема № 9. Забезпечення кліматичної та екологічної міграції в сучасному світі	7	9
10.	Тема № 10. Конституційно-правові засади забезпечення прав громадян за кордоном	7	10
11.	Тема № 11. Забезпечення міграційних процесів в умовах війни	7	8
12.	Тема № 12. Запобігання нелегальній міграції	7	9
Разом		84	112

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (презентації, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у підготовці презентації за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни (реферати, презентації навчальних тем, контрольні роботи, що виконуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, курсові, дипломні роботи тощо) визначаються навчальним планом. Індивідуальні завдання полягають у створенні презентації за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

Індивідуальні завдання виконуються в формі наукових статей, виступів (доповідей) на наукових конференціях, презентацій тощо.

За надруковану наукову статтю студент може отримати 10 балів, виступ (доповідь) на науковій конференції – 7 балів, презентація – 5.

Правила виконання презентацій

Створення презентацій є однією з форм науково-дослідницької роботи.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. *Головний* необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. *Додатковий* матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовок і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт однієї назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Bookman Old Style, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

✓ На першому слайді слід вказати назву МОН, назву ВНЗ, кафедру, прізвище, ім'я та по-батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

✓ На другому слайді подається зміст презентації.

✓ На інших слайдах – наповнення теми.

✓ У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальноживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

✓ Слайди повинні бути тезисними. Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картинки повинні бути високої якості і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації. При підготовці презентації може бути використаний звуковий супровід.

✓ Презентація повинна бути підготовлена у наданому фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за колірним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

✓ Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не ставте на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

✓ Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Студент самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що студент має право в обсязі навчальної програми з громадських об'єднань в Україні самостійно обрати тему презентації, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді або виступу, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах з підручників. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторінками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. Важливо прагнути до того, щоб теоретичний зміст роботи пов'язувався з аналізом практично-правових явищ. Студент повинен уміти показати, яке практичне значення має знання принципів, закономірностей і категорій.

Під час створення слайдів не варто користуватися застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані. Отже, вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, використовуючи при цьому сучасну літературу, – такі основні вимоги до підготовки презентації.

Критерії оцінювання презентацій:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.

6.1. Орієнтовні теми презентацій

1. Сутність права на свободу пересування.
2. Міжнародно-правове регулювання міграційних процесів.
3. Проблеми правового регулювання міграційних процесів: міжнародно-правовий аспект.
4. Здійснення батьками дитини її права на свободу пересування за законодавством зарубіжних країн.
5. Зарубіжні конституції про свободу пересування.
6. Правовий статус мігрантів в Україні.
7. Правовий статус мігрантів в Австралії.
8. Правовий статус громадян України, які тимчасово перебувають у державах ЄС (2022-2025 рр.).
9. Свобода пересування осіб в ЄС.
10. Підстави ненадання статусу біженця за нормами міжнародного права.
11. Особа, що потребує додаткового захисту.
12. Права жінок в умовах міграції.
13. Права дітей в умовах міграції.
14. Внутрішньо переміщена особа: поняття, правовий статус, права.
15. Проблеми трудової міграції.
16. Проблеми кліматичної міграції.
17. Проблеми інтелектуальної міграції.
18. Проблеми екологічної міграції.
19. Забезпечення прав громадян за кордоном: конституційно-правове регулювання зарубіжних країн.
20. Міжнародне регулювання туризму.
21. Право притулку.

22. Особливості правового статусу біженців.
23. Особливості правового статусу працівників-мігрантів.
24. Основи міграційного права США.
25. Правовий статус мігрантів в Канаді.
26. Проблеми забезпечення права на свободу пересування в умовах війни.
27. Заходи запобігання нелегальній міграції.
28. Права нелегальних мігрантів.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

При викладанні та опануванні студентами навчальної дисципліни Інститути громадянського суспільства використовуються наступні методи навчання:

- словесні - описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо (розповідь, пояснення, лекція, бесіда);
- наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків, відео тощо;
- практичні – формування вмій, навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

Крім того, за рівнем самостійної розумової діяльності застосовуються методи:

- проблемного викладу;
- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв’язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми, а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Залік складають за варіантами завдань, затвердженими кафедрою. Залікова робота складається із 40 тестових завдань. Викладач в обов'язковому порядку повинен ознайомити студентів зі змістом залікових питань, на початку вивчення навчальної дисципліни. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних при складанні семестрового заліку.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

8.1. Питання, які виносяться на складання проміжного та підсумкового контролю

1. Поняття та сутність права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання.
2. Зміст права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання.
3. Конституційні гарантії забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання, права залишати територію України.
4. Право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в умовах воєнного стану.
5. Закріплення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання міжнародно-правовими актами.
6. Гарантії, що передбачені конституціями зарубіжних країн для забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання.
7. Джерела міжнародно-правового регулювання міграції.
8. Доктрина міжнародного права щодо переміщених осіб в аспекті прав людини.
9. Класифікація мігрантів. Вразливі категорії мігрантів.
10. Керівні принципи з питань переміщення осіб всередині країни як відображення норм міжнародного права.
11. Права мігрантів в загальному контексті прав людини і прав негромадян.
12. Поняття, зміст та причини еміграції.
13. Гарантії прав та свобод іноземців в Україні.

14. Обов'язки іноземців в Україні. Категорії іноземців.
15. Нормативно-правовий статус іммігранта.
16. Міграційний статус особи в Сполучених Штатах Америки. Акт про міграцію 1990 р. Закон «Про гідність» 2023 р.
17. Міграційна система США. Принципи міграційної системи США.
18. Міграційний статус особи в Канаді. Закон про міграцію та захист біженців 2001 р.
19. Сутнісний зміст прав людини та права внутрішньо переміщених осіб.
20. Особливості правового становища внутрішньо переміщених осіб.
21. Правове регулювання міграції Європейського Союзу.
22. Свобода пересування осіб в ЄС.
23. Система прав та свобод внутрішньо переміщених осіб: досвід ЄС та Україна.
24. Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб.
25. Законодавство України про внутрішньо переміщених осіб.
26. Гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб за законодавством України.
27. Захист від примусового внутрішнього переміщення та примусового повернення на попереднє місце проживання.
28. Міжнародно-правове забезпечення міграції людей з метою набуття захисту у вигляді статусу біженця чи особи, яка потребує тимчасового чи додаткового захисту.
29. Підстави ненадання статусу біженця за нормами міжнародного права.
30. Право притулку. Міжнародно-правові наслідки надання притулку.
31. Міжнародно-правовий режим біженців і вимушених переселенців.
32. Конституційно-правове регулювання статусу біженців та осіб, які потребують тимчасового чи додаткового захисту в Україні.
33. Втрата і позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.
34. Права та обов'язки особи, стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.
35. Підстави і строк надання тимчасового захисту. Правовий статус осіб, яким надано тимчасовий захист.
36. Міжнародно-правове забезпечення прав жінок та дітей в умовах міграції.
37. Право на працю та трудова міграція. Зміст права на працю за міжнародно-правовими нормами.
38. Права та свободи трудових мігрантів. Соціальний захист трудових мігрантів.
39. Мінімальні умови, якими повинні користуватися працівники-мігранти під час своєї поїздки та прибуття на місце.
40. Соціальний захист трудових мігрантів у країнах ЄС та в Україні.
41. Поняття інтелектуальної міграції як виду трудової міграції. Особливості освітньої міграції на прикладі України і країн Європейського Союзу.
42. Міжнародно-правове забезпечення освітньої міграції.
43. Міжнародне регулювання туристичної діяльності.
44. Міжнародне регулювання статусу туриста. Право на туризм.
45. Кліматичні та екологічні міграції: поняття, сутність, фактори.
46. Забезпечення права на інформацію про стан навколишнього природного середовища в умовах міграції.
47. Проблеми міжнародно-правового забезпечення кліматичної та екологічної міграції.
48. Внутрішньодержавне забезпечення екологічної та кліматичної міграції.
49. Конституційно-правові засади забезпечення прав громадян за кордоном.
50. Добровільна і вимушена міграція та зв'язок з державою громадянства.

51. Особливості правового статусу громадян, які постійно проживають за кордоном.
52. Досвід зарубіжних держав щодо забезпечення прав і свобод своїх громадян (підданих), які перебувають за кордоном.
53. Зарубіжний досвід закріплення принципу піклування про громадян за кордоном.
54. Основні засади законодавства держав-членів ЄС щодо політики забезпечення прав громадян за кордоном.
55. Міжнародно-правове забезпечення міграційних процесів під час війни.
56. Міграційні процеси в Україні: загрози в умовах російсько-української війни.
57. Особливості забезпечення права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в умовах надзвичайного чи воєнного станів.
58. Забезпечення міграції в умовах війни в Україні.
59. Евакуація громадян з тимчасово окупованих територій в умовах воєнного стану.
60. Особливості обмеження свободи пересування в умовах дії воєнного стану.
61. Нелегальна міграція: концептуальні підходи, категорії. Поняття та види нелегальної міграції. Ознаки нелегального мігранта.
62. Міжнародно-правове запобігання нелегальній міграції.
63. Напрями вдосконалення боротьби з нелегальною міграцією. Використання міжурядових механізмів, розроблених міжнародною Конференцією з питань боротьби проти неконтрольованої нелегальної міграції.
64. Співпраця в рамках ООН. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері протидії нелегальній міграції.
65. Заходи запобігання нелегальній міграції, що передбачено законодавством України та зарубіжних країн.

9. Схема нарахування балів Денна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Контрольна робота – 20 балів.

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Поточний контроль	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Залік	Сума
-------------------	--	-------	-------	------

T1	T3	T4	T5	T9	T11				
$\Sigma 40$						20	60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та залікових робіт.

Контрольні та залікові роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота

складається з 20 тестових завдань, залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне з яких є правильним; за кожен правильну відповідь нараховується один бал.

Заочна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\Sigma 40 = 20$:

Контрольна робота – 40 балів.

Формула обчислення

$$\Sigma 40 = \Sigma 1 * 2 \text{ (два)}$$

Примітка:

$\Sigma 40$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

2 – коефіцієнт

Поточний контроль		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Залік	Сума
T5	T11				
$\Sigma 20$		40	60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування

глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та залікових робіт.

Контрольні та залікові роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 40 тестових завдань, залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне з яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання (залік)
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	незараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV. (в ред. 2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15#top>
3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
4. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21.01.1994 № 3857-XII. (в ред. 2022 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>
5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
6. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 № № 2491-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>
7. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України: Постанова Кабінету Міністрів України від від 27 січня 1995 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF#Text>
8. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів: міжнародний документ, Рада Європи № ETS N 93 від 24.11.1977. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_307
9. Статут Міжнародної організації з міграції: міжнародний документ від 19.10.1953. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989_001
10. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: міжнародний документ. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010
11. Американська конвенція про права людини 1969 р. / Конституанта. URL: <https://constituanta.blogspot.com/2011/02/1969.html>
12. Віденська конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., в ред. від 04.02.1994. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_105
13. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання: декларація, міжнародний документ від 09.12.1975. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_084
14. Додаткова конвенція про усунення рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства: міжнародний документ від 30.04.1957. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_160
15. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II): міжнародний документ від 8 червня 1977 р. (в ред. від 08.12.2005, підстава 995_g74). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_200
16. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I): міжнародний документ від 08.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
17. Європейська конвенція про видачу злочинців: міжнародний документ 1957 р., редакція від 20.09.2012, підстава 994_001-12. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_033
18. Європейська конвенція про видачу правопорушників : від 13.12.1957 : ратиф. Україною із заявами і застереженням законом від 16.01.1998 № 43/98-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text

19. Європейська конвенція про громадянство: міжнародний документ від 06.11.1997 ETS № 166 : ратиф. Україною із застереженням та заявою законом від 20.09.2006 №163-V. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_004.
20. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: міжнародний документ 1950 р., редакція від 02.10.2013, підстава 994_002-13. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
21. Європейська конвенція про здійснення прав дітей: Конвенція, Міжнародний документ, Рада Європи від 25.01.1996. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_135
22. Європейська конвенція про інформацію щодо іноземного законодавства: міжнародний документ від 07.06.1968. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_112#Text
23. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом: Конвенція, Міжнародний документ, Ради Європи від 15.10.1975. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_568
24. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів : від 24.11.1977 ETS № 93. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_307.
25. Європейська культурна конвенція: міжнародний документ від 19.12.1954 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_213.
26. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями: міжнародний документ від 21.05.1980. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106.
27. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни: міжнародний документ 1949 р., редакція від 08.02.2006, підстава 3413-15. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_154
28. Женевський протокол про заборону застосування під час війни задушливих, отруйних та інших подібних газів та бактеріологічних засобів: міжнародний документ 1925 р. поточна редакція від 17.06.1925. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_198
29. Загальна декларація прав людини ООН: Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 01.10.2017).
30. Загальна Ісламська Декларація прав людини (1981 р.) / Конституанта. URL: https://constituanta.blogspot.com/2011/02/1981_26.html
31. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі: Акт, Міжнародний документ ООН від 01.08.1975. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_055
32. Конвенція ООН про права дитини: Конвенція, Міжнародний документ 20.11.1989. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
33. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: міжнародний документ від 15.11.2000 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789
34. Конвенція про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього: міжнародний документ 1948 р., ратифікація від 18.03.1954. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_155
35. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: міжнародний документ 1979 р., редакція від 06.10.1999, підстава 995_794. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_207
36. Конвенція про попередження злочину апартеїду та покарання за нього: міжнародний документ 1973 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text
37. Конвенція про попередження злочину геноциду та покарання за нього: міжнародний документ 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
38. Конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав: міжнародний документ, СНД від 14.11.2008. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/997_j82
39. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і

кримінальних справах: Конвенція, Міжнародний документ від 22.01.1993. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_009

40. Конвенція про працівників-мігрантів (переглянута 1949 року): Міжнародний документ, 01.07.1949 від № 97 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_159

41. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 року: Конвенція, Міжнародний документ від 30.11.1973. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_149

42. Конвенція про статус біженців: міжнародний документ, ООН від 28.07.1951. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_011

43. Конвенція про торгівлю людьми та експлуатацію проституції третіми особами: міжнародний документ від 02.12.1949. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_162

44. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Конвенція, міжнародний документ від 13.11.1998, в ред. від 13.11.1998, підстава 234-14. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_085/ed19981113

45. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: Конвенція, Міжнародний документ 25.10.2007. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_927

46. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: міжнародний документ від 19 травня 2000 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_858

47. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми: міжнародний документ від 16.05.2005. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858

48. Конвенція Співдружності Незалежних Держав про права та основні свободи людини: Конвенція, Міжнародний документ від 26.05.1995. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_070

49. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями: міжнародний документ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

50. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей: міжнародний документ, ООН від 18.12.1990. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203

51. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародний документ, Пакт, ООН від 16.12.1966. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043

52. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: міжнародний документ, Резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_791

53. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: міжнародний документ від 15.11.2000. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_790

54. Протокол щодо статусу біженців: міжнародний документ ООН від 16.12.1966. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363

55. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: міжнародний документ 1945 р., редакція від 16.09.2005, підстава 995_e56. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010

56. Статут Ради Європи: міжнародний документ від 5 травня 1949 р., URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_001

57. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії: Протокол, міжнародний документ ООН від 01.01.2000. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_b09

58. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах: Протокол, міжнародний документ ООН від 01.01.2000. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_795

59. African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights (Adopted 27 June 1981, OAU Doc. CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982), entered into force 21 October 1986). URL: <https://www.achpr.org/legalinstruments/detail?id=49>.

60. Council Directive 2004/114/EC of 13 december 2004 on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service . URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0114>

61. Global Code of Ethics for Tourism: UNWTO, 01.10.1999. URL: <https://www.unwto.org/global-code-of-ethics-for-tourism>

62. Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C 364/01) URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

63. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі: міжнародний документ Прийняття від 18.10.1907. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_222

64. League of Arab States, Arab Charter on Human Rights, May 22, 2004, reprinted in 12 Int'l Hum. Rts. Rep. 893 (2005), entered into force March 15, 2008. / Human Rights Library of the University of Minnesota. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (Last accessed: 10.10.2017).

65. Угода між Кабінетом Міністрів України та міжнародною організацією з міграції щодо статусу Міжнародної організації з міграції в Україні та співробітництва у сфері міграції від 03.12.99 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_411/print1526374975942735

66. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Khlyustov v. Russia від 11 липня 2013 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-122186>.

67. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Oliveira v. the Netherlands від 4 червня 2002 року. URL: https://www.hr-dp.org/files/2013/09/08/CASE_OF_OLIVIEIRA_v._THE_NETHERLANDS_.pdf.

68. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі The Sunday Times v. the United Kingdom від 29 березня 1979 року. URL: <https://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b7240.html> [accessed 26 February 2023].

69. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі De Tommaso v. Italy від 23 лютого 2017 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-171804>.

70. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Malone v. the United Kingdom від 2 серпня 1984 року. URL: <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1984/10.html>.

71. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Rotaru v. the Republic of Moldova від 17 листопада 2020 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ES069028>.

72. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Merabishvili v. Georgia від 28 листопада 2017 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-178753>.

73. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Narijalo v. Croatia від 13 лютого 2004 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-61443&filename=CASE%20OF%20NARIJALO%20v.%20CROATIA.docx&logEvent=False>.

74. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Handyside v. the United Kingdom від 7 грудня 1976 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57499&filename=001->

75. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Hajibeyli v. Azerbaijan від 19 липня 2018 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-182173>.

76. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Berkovich and Others v. Russia від 27 червня 2018 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-181876&filename=CASE%20OF%20BERKOVICH%20AND%20OTHERS%20v.%20RUSSIA.pdf&logEvent=False>.

77. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Vlasov and Benyash v. Russia від 20 вересня 2016 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-166738>.

78. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Cășuneanu v. Romania від 16 квітня 2013 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-118582>.

79. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Battista v. Italy від 2 грудня 2014 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-148683>.

80. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Stamose v. Bulgaria від 27 листопада 2012 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115160>.

81. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Soltysyak v. Russia від 10 лютого 2011 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-103354>.

82.

Підручники, навчальні посібники:

1. Міжнародне публічне право: підручник у 2-х т. / В.В. Мищик, М.В. Буроменський, О.В. Буткевич та ін. ; за ред. В.В. Мицика. Харків: Право, 2019.

2. Adelman H. Refugees: The Right of Return. In Group Rights. Ed. Baker J. Toronto: University of Toronto Press. 1994. Pp. 164–185.

3. Chetail V. International Migration Law. Oxford University Press. 445 p. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=fCiPDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=International+migration+law&ots=Ep72DzPPnm&sig=O8dn050V0b9TW6ktsnoU2U3ePbQ&redir_esc=y#v=onepage&q=International%20migration%20law&f=false

4. Chetail V. Sources of International Migration Law (November 13, 2012). Foundations Of International Migration Law / B. Opeskin, R. Perruchoud, J. Redpath-Cross, eds., Cambridge University Press, 2012. pp. 56-92. URL: <https://ssrn.com/abstract=2174892>

5. Chetail, Vincent, The Transnational Movement of Persons Under General International Law - Mapping the Customary Law Foundations of International Migration Law (June 26, 2014). Research Handbook on International Law and Migration, pp. 1-72, V. Chetail & C. Bauhoz, eds., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2014., URL: <https://ssrn.com/abstract=2459366>

6. International Law Handbook: Collection Of Instruments. United Nations. New York, 2017. 681 p. URL: https://legal.un.org/avl/studymaterials/handbook/english/book_1.pdf

7. International Migration Law. EMM2.0 Handbook. URL: <https://emm.iom.int/handbooks/international-migration-law#summary>

8. Introduction / International Migration Law. Oxford Scholarly Authorities on International Law. 2019. URL: <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law/9780199668267.001.0001/law-9780199668267-chapter-1>

9. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ : Фенікс, 2018. 762 с.

10. Борута І, Барський В. Міграційне право ЄС. Навчальний посібник. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. 131 с.

11. Войціховський А.В. Міжнародне право: підручник. Харків. : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.

12. Колодій, А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посіб. : рекомендовано МОН України / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К. : Юрінком Інтер, 2004. - 334 с.

13. Кушніренко, О.Г. Права і свободи людини та громадянина : Навч. посібник / О.Г. Кушніренко, Т.М. Слінько. Х. : Факт, 2001. 440 с.
14. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ: НІСД, 2018. 472 с.
15. Малиновська О.А. Міграція та міграційна політика. Навч. посіб., Київ, 2010. 305 с.
16. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 218 с.
17. Матіас Гердеген Міжнародне право / Пер. з німецької. К.: «К.І.С.», 2011. 516 с.
18. Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти: монографія / С.Б. Булеца, О.І. Котляр, Я. В. Лазур та ін.; за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. М.В. Савчина; к.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2017. 348 с.
19. Міграційне право України: підручник / С. М. Гусаров та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук В.В. Ковальської ; Міжнар. ун-т бізнесу і права. Херсон : Грінь Д. С. , 2016. 475 с.
20. Міграційне право України: підручник / С.М. Гусаров, А.Т. Комзюк, О.Ю. Салманова та ін., за заг. ред. С.М. Гусарова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Дім реклами, 2016. 296 с.
21. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник / К.: БЛАНК-ПРЕС, 2015. 100 с.
22. Міжнародне право: словник-довідник / С.М. Перепьолкін, Т. Л. Сироїд, Л.А. Філянїна; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Х. : Юрайт, 2014. 408 с.
23. Міжнародне публічне право : навч. посіб. / Данченко Т. В. та ін. ; Київ. міжнар. ун-т. К. : КиМУ, 2011. 425 с.
24. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Х., 2018. 292 с.
25. Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с.
26. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко, Є. М. Щербина. Дніпро : ДДУВС, 2020. 260 с.
27. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
28. Плотніков О.В. Практика Європейського суду з прав людини щодо біженців та шукачів притулку : практич. посібник / UNHCR (Агенство ООН у справах біженців); Громад. орг. "Десяте квітня". Київ, 2021. 71 с.
29. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навч. посіб. / авт. кол. : Кампо В., Вдовіченко С., Савчин М. та ін.; Київ : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
30. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського; Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.; передм. А. В. Войціховський. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
31. Рабінович, П.М. Права людини і громадянина : Навч. посібник / П.М. Рабінович, М.І. Хавронюк. К. : Атіка, 2004. 464 с.
32. Римаренко Ю. І. Міжнародне міграційне право: Підручник : Рекомендовано МОН / Ю. І. Римаренко. К.: КНТ, 2007. 640 с.

33. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 328 с.
34. Свяшук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: Навчальний посібник. Харків.: «ФОП Голембовська О.О.», 2018. 321 с.
35. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. / Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна. Харків : Право, 2019. 310 с.
36. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Т.Л. Сироїд, Л.О. Фоміна; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2023. 474 с.
37. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник / Т.Л. Сироїд. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с.
38. Сопільник Р. Л. Міграційне право України : навч. посіб. / Сопільник Р. Л. , Ковалів М. В. , Єсімов С. С. та ін. Львів. : СПОЛОМ, 2023. 260 с.
39. Тимченко Л. Д. Міжнародне право: підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. Київ : Знання, 2012. 631 с.
40. Червяцова А. О. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Європейський суд з прав людини: Навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 136 с.
41. Tomášek, M., Šmejkal, V. та ін. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024, 1780 с.

Допоміжна література:

1. Грушко М. В. Воєнні злочини як міжнародні злочини *jus cogens*. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 1. С. 241–244 с.
2. Adelman H. From Refugees to Forced Migration: The UNHCR and Human Security. *International Migration Review*. Volume 35, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2001.tb00002.x>
3. Boyle P., Halfacree K. Exploring Contemporary Migration. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315843100/exploringcontemporary-migration-paul-boyle-keith-halfacree-vaughan-robinson>
4. Braithwaite A., Salehyan I., Savun B. Refugees, forced migration, and conflict: Introduction to the special issue. *Journal of Peace Research*. Volume 56, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1177/0022343318814128>
5. Caligiuri A., Napolitano N. The application of the ECHR in the domestic systems. Symposium: The Future of the ECHR system. URL: https://www.academia.edu/633695/The_Application_of_the_ECHR_in_the_Domestic_Systems
6. Сімахова А.О. і Церковний, І.О. 2022. Міграційні процеси в Україні в умовах війни: соціальний аспект. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 4 (102). С. 61–64. DOI:[https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)-61-64](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-61-64).
7. Klok, J., & van der Linden, M. (2023). The Role of Age at Migration in Socio-Cultural Integration: Testing Mediating Mechanisms Among Recent Refugees. *Journal of Refugee Studies*. <https://doi.org/10.1093/jrs/feac068>
8. Legal migration and integration. Migration and Home Affairs. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/legal-migration-and-integration_en [In English]
9. Lischer S. K. n.d. Militarized Refugee Populations: Humanitarian Challenges in the Former Yugoslavia. URL: <http://web.mit.edu/cis/www/migration/milit.htm>
10. Maclure J., Taylor Ch. *Secularism and Freedom of Conscience*. Harvard University Press. 2011. 160 p.
11. Mazzeschi R. P. Access to justice in constitutional and international law: the recent judgment of the Italian constitutional court. URL:

https://www.academia.edu/18633680/Access_to_justice_in_constitutional_and_international_law_the_recent_judgment_of_the_Italian_constitutional_court

12. Müller, K., Blommaert, L., Savelkoul, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2023). Political Elite Discourses and Majority Members' Beliefs About the Prevalence of Ethnic Discrimination in Europe. *International Journal of Public Opinion Research*, 35(2), <https://doi.org/10.1093/ijpor/edad003>

13. Müller, K., Blommaert, L., Savelkoul, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2023). Political Elite Discourses and Majority Members' Beliefs About the Prevalence of Ethnic Discrimination in Europe. *International Journal of Public Opinion Research*, 35(2). URL: <https://doi.org/10.1093/ijpor/edad003>

14. Müller, K., Blommaert, L., Savelkoul, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2023). Political Elite Discourses and Majority Members' Beliefs About the Prevalence of Ethnic Discrimination in Europe. *International Journal of Public Opinion Research*, 35(2). URL: <https://doi.org/10.1093/ijpor/edad003>

15. Nassari J. Refugees and Forced Migrants at the Crossroads: Forced Migration in a Changing World Get access Arrow. *Journal of Refugee Studies*. Volume 22, Issue 1, March 2009, Pages 1–10. URL: <https://doi.org/10.1093/jrs/fen050>

16. P. Boyle, K. Halfacree Exploring Contemporary Migration. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315843100/exploringcontemporary-migration-paul-boyle-keith-halfacree-vaughan-robinson>

17. World Migration Report 2022. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr2022-interactive/>

18. Агєєв О. Д. Конституційно-правовий статус омбудсмана з питань міграції: зарубіжні моделі та перспективи запровадження в Україні: моногр. Одеса: Фенікс, 2018. 248 с.

19. Альбертіні Л. Європейське громадянство за Маастрихтським Договором. *Біженці та міграція: український часопис права і політики*. Том IV, 2'1999. Київ, 1999. С. 60-66.

20. Афанасьєва М.В. Права людини в особливих правових режимах: досвід України: монографія. Одеса: Гельветика, 2022. 356 с.

21. Бестужева, С., Козуб, В., Горобинська, М. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили: аналітичне дослідження. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-71>

22. Белевцева В.В. Правове регулювання міжнародних міграційних процесів. *Інформація і право*. 2018. № 2 (25). С.103-109.

23. Білуха Ю. Удосконалення законодавства України щодо міграційних питань та діяльність держкомнацміграції. Біженці та міграція. *Український часопис прав і політики*. Т. IV. 2 листопада 1999. С. 34-37.

24. Борисов Є. Є. Розвиток міжнародних механізмів відступу держав від власних договірних гуманітарних зобов'язань (XVIII–XX ст.). *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 168–172.

25. Гнатовський М. М. Застосування міжнародного гуманітарного права органами міжамериканської системи захисту прав людини. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 3–8.

26. Гнатюк Т.О. Освітня міграція з України: сучасні тенденції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2018. № 33. С. 85–89.

27. Гринькевич О.С. Освітня міграція в Україні та світі: інституційне середовище та напрями державного регулювання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. № 3. С. 254–264.

28. Гришко Л. М. Діяльність Робочої групи з насильницьких чи недобровільних зникнень Ради ООН з прав людини. *Вісник Харківського національного університету*

- імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». 2018. Вип. 26, С. 128-131. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/12694>
29. Грищенко Є.І. Доктринальне становлення свободи пересування як природного права людини. *Правничий часопис Донецького національного університету ім. Василя Стуса*. 2022. № 1. С. 21-30. URL: <https://jrchdnu.donnu.edu.ua/article/view/13268/13174>
30. Житний О. О. Деякі проблеми узгодження кримінально-правових та міжнародно-правових аспектів екстрадиції в законодавстві України. *Право і Безпека*. 2012. № 2 (44). С. 94–98.
31. Кириченко Є. Повернути трудових мігрантів додому: чи потрібно це робити зараз. *Економічна правда* 8.10.2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/10/8/652359/>
32. Ковальов О. С. Трудова мобільність працівників – одна з умов функціонування трудових відносин. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага*. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2023. Т. 3. Вип. 75. С. 36-40.
33. Легка О. В. Міжнародно-правове регулювання захисту прав дітей в умовах воєнного стану. *Правова позиція*. 2022. № 2 (35). С. 41-45.
34. Литвинчук, О. В., Юрківський, О. Й. Міграційні процеси в Україні: загрози в умовах російсько-української війни. *Економіка, управління та адміністрування*, 2023. № 2(104). С. 71–78. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-71-78](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-71-78)
35. Лібанова Е.М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2. С. 11—26.
36. Любченко М. О. Конституційно-правове регулювання права на свободу пересування на території України. *Судова апеляція*. 2015. № 3 (40). С. 65-75.
37. Мяловицька Н. А. Правові основи забезпечення права людини на життя в умовах збройного конфлікту/ *Права людини в Україні в сучасних умовах: пошук нових механізмів утвердження та забезпечення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (10 груд. 2014 р.). Київ, 2014. С. 69–73.
38. Продивус С. В. Правомірне обмеження права на свободу пересування: міжнародно-правові стандарти та практика Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2023. Том 2. № 78. С. 365-371. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.59>
39. Сандугей В. В. Освітня міграція в контексті євроінтеграції вітчизняної економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 4. С. 29—34.
40. Семів Л. В. Освітня міграція як фактор розвитку територіальних міграційних систем: національний та європейський аспект. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. № 3. С. 244—253.
41. Сироїд Т. Л. Міжнародно-правові аспекти захисту дітей під час збройних конфліктів. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2011. № 988 : Серія: Право. С. 272–276.
42. Сироїд Т. Л. Міжнародно-правові аспекти захисту соціально-економічних прав дітей. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 44-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2011_3_9
43. Сироїд Т. Л. Правова основа та механізми захисту прав людини на міжнародному регіональному рівні. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Право. 2014. № 1. С. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2014_1_13
44. Ставицька А. Актуальні аспекти міграційної політики України / А. Ставицька, К. Попович, М. Септа. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2023. Том 80. № 1. С. 114–119.
45. Стадний Є. Кількість українських студентів за кордоном. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/56>

46. Стадний Є.І., Слободян О.І. Українські студенти за кордоном: скільки та чому. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu/>
47. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: Збірник наукових праць. Випуск 6 (20). Київ: Ін-т соціології НАН України, 2018. 525 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/monitoring-2018statti.pdf>
48. Українці в Польщі все більше демонструють тенденцію до асиміляції (2020). URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/08/22/664296/>
49. Філатов В.М., Ромашова Я.В. Специфічні ознаки освітньої міграції та її місце в структурі міграційних потоків. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_2_63
50. Чайковський Ю. В. Вплив сучасних конфліктів на зміну міграційної політики сусідніх держав: міжнародно-правові аспекти. *Актуальні проблеми політики*, Вип. 62. Одеса : Фенікс, 2018. С.81-94 15.
51. Чайковський Ю. В. Детермінанти розвитку міграційних політик держав у сучасних міжнародно-правових умовах. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*, № 18 (2019). Одеса : Фенікс, 2019. С. 207-213.
52. Чайковський Ю. В. Міграційні процеси у період пандемії: виклики міжнародно-правовому регулюванню. *Молодий вчений*. 2021. № 3 (91). С. 326-329.
53. Чайковський Ю. В. Міжнародна міграція і внутрішня безпека держави. *Правова держава*, №33. Одеса : Фенікс, 2019. С.173-179.
54. Чайковський Ю. В. Свобода пересування осіб як основа становлення міжнародного міграційного права (доктринальний аналіз). *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2020. № 22. С. 171-177.
55. Чайковський Ю. В., Харитонов Р. Ф. Формування міграційної політики Європейського Союзу та її зв'язок з політикою безпеки. *Університетські наукові записки*, 2021. № 6 (84), С. 138-151.
56. Шавалюк Л. Заробітчани. Актив чи тягар. *Український тиждень*. 2020. №24 (656). URL: <https://tyzhden.ua/Economics/244555>
- 11. Посилання на інформаційні ресурси**
1. The European Court of Human Rights. Official site. URL: <http://www.echr.coe.int/>
  2. Organization of the United Nations. Official site. URL: <https://www.un.org/en>
  3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/en>
  4. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/en>
  5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en>
  6. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://court.gov.ua/eng/supreme/>
  7. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/en>
  8. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців URL: <https://www.unhcr.org> сайт
  9. Міжнародна організація міграції в Україні. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>
  10. The Institute for the Study of International Migration (ISIM). URL: <https://isim.georgetown.edu/about/>
  11. Institute for Migration Research and Intercultural Studies (IMIS). URL: <https://uia.org/s/or/en/1100066413>
  12. Refugee Studies Centre. URL: <https://www.rsc.ox.ac.uk/>
  13. About Migration Law. URL: <https://www.iom.int/about-migration-law>
  14. International Human Rights Law URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms/international-human-rights-law>